

TEMAT NR 10: UBEZPIECZENIA

1. RODZAJE UBEZPIECZEŃ

Cały czas jesteśmy narażeni na liczne zdarzenia losowe, które mogą spowodować uszczerbek na naszym zdrowiu lub majątku. W związku z tym jesteśmy skłonni odkładać pieniądze tak, aby móc złagodzić skutki takich zdarzeń. Istotą **ubezpieczeń** jest zatem gromadzenie kapitału przeznaczonego na przyszłe wydatki. Ubezpieczenia możemy podzielić na dwie główne grupy:

- a) **ubezpieczenia osobowe,**
- b) **ubezpieczenia majątkowe.**

2. UBEZPIECZENIA OSOBOWE.

Ubezpieczenia osobowe zapewniają pokrycie potrzeb finansowych, które wynikają z określonych zdarzeń w życiu człowieka. Przykładami takich zdarzeń są choroba, kalectwo, osiągnięcie określonego wieku lub śmierć. Ubezpieczenie osobowe może być też ubezpieczeniem na życie, które w sytuacji śmierci osoby ubezpieczonej gwarantuje pewną kwotę dla najbliższych osób.

Jedną z form ubezpieczeń osobowych są ubezpieczenia **ochronno-oszczędnościowe**. Są to ubezpieczenia połączone z oszczędzaniem. Ubezpieczenia ochronno-oszczędnościowe dzielimy na:

- a) **kapitałowe** – część składki jest ceną udzielanej ochrony, a część jest inwestowana przez towarzystwo w bezpieczne instrumenty rynkowe,
- b) **z funduszem** – część składki jest wykorzystywana na zakup jednostek uczestnictwa funduszu inwestycyjnego,
- c) **uniwersalne** – poziom ochrony zależy od preferencji i sytuacji materialnej ubezpieczonego,
- d) **posagowe** – ich celem jest zapewnienie finansowego wsparcia dzieciom, kiedy wejdą one w dorosłe życie lub w wypadku śmierci opiekuna,
- e) **rentowe** – zapewniają one okresowe świadczenie terminowe lub częściej dożywotnie w zamian za jednorazową składkę.

Wymienione wyżej typy ubezpieczeń ochronno-oszczędnościowych zapewniają zawsze wypłatę świadczenia, a ich uzupełnieniem mogą być ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe.

Do ubezpieczeń osobowych należą też ubezpieczenia **inwestycyjne**, których głównym celem jest gromadzenie i pomnażanie oszczędności. Składki przeznaczane są głównie na wykup jednostek uczestnictwa w funduszach kapitałowych zakładu ubezpieczeń.

Innym specyficznym typem ubezpieczeń osobowych jest **polisa ochronna**. W zależności od czasu obowiązywania polisy wyróżnia się ubezpieczenia terminowe (obejmujące kilka lub kilkanaście lat) albo ubezpieczenia na całe życie. Wypłata świadczeń następuje jedynie w przypadku śmierci w czasie obowiązywania polisy. Po wygaśnięciu ubezpieczenia klient nie otrzyma żadnej wypłaty.

3. UBEZPIECZENIA MAJĄTKOWE.

Ubezpieczenia majątkowe dotyczą mienia lub odpowiedzialności cywilnej. Mają one za zadanie pokrywać straty materialne spowodowane w wyniku szkody. Wyróżnia się trzy podstawowe rodzaje ubezpieczeń majątkowych:

a) ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe – obejmują ryzyko wypadku, w tym wypadku przy pracy i choroby zawodowej;

b) ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej (OC) – działają wtedy, gdy ubezpieczony wyrządzi innej osobie szkodę i jest zobowiązany do jej naprawienia: świadczenie poszkodowanemu wypłaca wówczas towarzystwo ubezpieczeniowe;

c) ubezpieczenia mienia – chronią przed finansowymi skutkami zniszczenia lub utraty majątku (np. pożaru mieszkania czy kradzieży pojazdu).

Zarówno w ubezpieczeniu osobistym, jak i w ubezpieczeniu majątkowym koszt ubezpieczenia zależy od ryzyka zaistnienia danego zdarzenia i oczekiwań co do wielkości wypłaty. Możemy powiedzieć, że im bardziej prawdopodobne jest wystąpienie zdarzenia i im większe są jego finansowe konsekwencje dla ubezpieczyciela, tym ubezpieczenie przed tym zdarzeniem będzie wyższe.

Poniższa tabela przedstawia porównanie ubezpieczenia osobowego z ubezpieczeniem majątkowym.

KRYTERIA	UBEZPIECZENIA OSOBOWE	UBEZPIECZENIA MAJĄTKOWE
Przedmiot	Ryzyko osobowe, obejmujące życie, zdrowie i zdolność do pracy ubezpieczonego (dobra osobiste, prawa majątkowe).	Ryzyko majątkowe, obejmujące prawa i obowiązki majątkowe osoby ubezpieczonej.
Podmiot	Osoby fizyczne.	Osoby fizyczne i prawne.
Szkoda	Ma charakter niewymierny w pieniądzu.	Ma charakter wymierny w pieniądzu.
Suma ubezpieczenia	Swobodnie ustalona przez strony umowy.	Ustalona na podstawie wartości przedmiotu ubezpieczenia.
Charakter zobowiązania	Świadczenie.	Odszkodowanie.
Czas	Zazwyczaj długookresowe (powyżej 1 roku).	Wyłącznie krótkoterminowe (do 1 roku).

3. UBEZPIECZENIA OBOWIĄZKOWE.

Niektóre rodzaje ubezpieczeń są obowiązkowe, tzn. istnieje wymóg ich wykupienia przez dane osoby. Do najpopularniejszych ubezpieczeń obowiązkowych zaliczamy:

- a) ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej (OC)** dla posiadacza pojazdu mechanicznego za szkody powstałe w związku z ruchem tego pojazdu,
- b) ubezpieczenie budynków** wchodzących w skład gospodarstwa rolnego od ognia i innych zdarzeń losowych,
- c) ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej rolników** z tytułu prowadzenia gospodarstwa rolnego.

Z uwagi na zróżnicowanie przymusu ubezpieczenia można też wyodrębnić:

- a) ubezpieczenia powszechne** – OC kierowców, OC rolników, OC budynków; ich warunki regulują przepisy prawne. Za naruszenie nakazu zawarcia ubezpieczenia grozi sankcja finansowa, niezwalniająca z obowiązku ubezpieczenia.
- b) ubezpieczenia szczególne** – dotyczą określonych grup zawodowych (np. brokerów, biegłych rewidentów, lekarzy), dla których szczególne warunki ubezpieczenia regulują

odnośne przepisy prawne. Brak ubezpieczenia nie pociąga za sobą sankcji karnych, lecz sankcje administracyjne (np. utratę uprawnień do wykonywania zawodu).

4. CO MOŻNA UBEZPIECZYĆ?

To, co ubezpieczymy, zależy od tego, czy myślimy o ubezpieczeniu osobowym, czy – o majątkowym. Pod względem ubezpieczeń osobowych teoretycznie można ubezpieczyć wszystko. Znani aktorzy ubezpieczają swoje atuty fizyczne, np. głos, piersi, włosy, a sportowcy np. rękę czy nogi. Przy ubezpieczeniach majątkowych możemy już również ubezpieczyć bardzo dużo rzeczy. Można ubezpieczyć dzieła sztuki, sprzęt muzyczny lub komputery. Przy ubezpieczeniu od następstw nieszczęśliwych wypadków (Ubezpieczenie od następstw nieszczęśliwych wypadków należy do grupy ubezpieczeń osobowych, w których ochroną objęte jest życie lub zdrowie człowieka. Nie są one jednak ubezpieczeniami na życie - NNW) istnieje możliwość ubezpieczenia się od np. szkód spowodowanych przez ciało niebieskie, mole czy, teoretycznie, od „nieszczęśliwych wypadków edukacyjnych”. Jednakże wszystkie te kwestie zależą od towarzystwa ubezpieczeniowego.

5. UBEZPIECZENIA SPOŁECZNE I EMERYTALNE.

Ubezpieczenia są podstawowym instrumentem polityki socjalnej państwa. Ubezpieczenia społeczne opłacane są w formie składek przez pracodawcę danej osoby, przez odprowadzanie pewnej części jej dochodu do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (ZUS-u). Ubezpieczenia te dzielimy na **emerytalne** i **rentowe** (dla inwalidów, sierot, wdów i wdowców). Inne ubezpieczenia społeczne to ubezpieczenia chorobowe, wypłacane w razie **chorób** lub **urlopu macierzyńskiego**. Istnieją również ubezpieczenia wypadkowe obejmujące **wypadek w pracy** i **chorobę zawodową**.

Spośród wszystkich ubezpieczeń społecznych współcześnie w Polsce największe kontrowersje wzbudza ubezpieczenie emerytalne. Jest to obowiązkowe ubezpieczenie na wypadek niezdolności do pracy z powodu starości. Osoby, które opłacają składkę, zapewniają sobie dochód w momencie zaprzestania pracy zawodowej po osiągnięciu wieku emerytalnego. Od 1 stycznia 2009 r. rozpoczęto wypłatę pierwszych emerytur wg nowego systemu emerytalnego, gdzie wysokość emerytury jest uzależniona od kwoty składek wpłaconych przez ubezpieczonego. W tzw. starym systemie emerytura zależała wyłącznie od stażu pracy oraz wskaźników przyjętych przez rząd. Stary system opierał się w całości na **umowie międzypokoleniowej** – emerytury były finansowane ze składek wpłacanych przez osoby aktualnie pracujące. Jednak liczba Polaków w wieku produkcyjnym (opłacających składki emerytalne) wciąż maleje, natomiast zwiększa się liczba osób uprawnionych do otrzymywania świadczeń emerytalnych. Proces ten, zwany **starzeniem się**

społeczeństw, wymusił przeprowadzenie reform systemu. Współcześnie emerytura w tym systemie jest finansowana z dwóch źródeł, tzn. ze środków gromadzonych w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych i w otwartych funduszach emerytalnych (OFE). Wiek emerytalny w Polsce wynosi obecnie 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn. Wysokość emerytury zostanie wyliczona przez podzielenie sumy wszystkich zwaloryzowanych składek przez liczbę miesięcy, która statystycznie została nam do końca życia od momentu przejścia na emeryturę (według Głównego Urzędu Statystycznego przeciętna długość życia po osiągnięciu wieku emerytalnego dla kobiet wynosi 20,8 lat, a dla mężczyzn – 13,3 lat).

Polski system emerytalny złożony jest z trzech filarów. **Pierwszy filar** emerytury, to emerytura Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. **Drugi filar** emerytury to otwarte fundusze emerytalne. Każda osoba podejmująca pierwszą pracę zawiera umowę z jednym z funduszy emerytalnych. Składki z OFE inwestowane są w różne instrumenty rynku finansowego, np. obligacje lub akcje. **Trzeci filar** jest dobrowolny. Związany jest on z faktem, że emerytura z dwóch filarów będzie niższa niż świadczenia wypłacane do tej pory przez ZUS i stanowić będzie w najlepszym scenariuszu ok. 50% wysokości zarobków. Zatem osoby chcące zachować po przejściu na emeryturę dotychczasowy poziom życia powinny zdecydować się na którąś z ofert inwestycyjnych, np. fundusz inwestycyjny, pracowniczy program emerytalny, grupowe ubezpieczenie na życie, oszczędności gromadzone i inwestowane przez towarzystwo funduszy inwestycyjnych.

6. UBEZPIECZENIA ZDROWOTNE.

Ubezpieczenia zdrowotne są finansowane z obowiązkowych składek płaconych przez pracowników i przedsiębiorców. Składak na ubezpieczenie wynosi 9% podstawy wymiaru składki (wynagrodzenie pracownika), przy czym 7,75% podstawy wymiaru tej składki można odliczyć od podatku dochodowego.

MATERIAŁY I POMOCY EDUKACYJNE DO TEMATU – UBEZPIECZENIA

Krok w przedsiębiorczość, Podręcznik do podstaw przedsiębiorczości dla szkół ponadgimnazjalnych, Zbigniew Makieła, Tomasz Rachwał, Nowa Era, Warszawa 2014

Portale i strony internetowe - www.podrecznik.edugate.pl, pl.wikipedia.org, www.infor.pl, mfiles.pl, www.mfind.pl, www.comarch.pl, rf.gov.pl, www.gov.pl, www.expander.pl, www.poradnikzdrowie.pl, www.zus.pl, kadry.infor.pl.

POLECENIA DO WYKONANIA

Proszę przeczytać powyższe streszczenie, ewentualnie temat z podręcznika „Ubezpieczenia”, str. 118 – 124 lub skorzystać ze źródeł internetowych, a następnie odpowiedzieć na następujące pytania i wysłać odpowiedzi do 5 maja 2020 r. na e-maila: rsegda1@o2.pl:

- 1. Scharakteryzuj ubezpieczenia osobowe.**
- 2. Opisz ubezpieczenia majątkowe.**
- 3. Przedstaw ubezpieczenia obowiązkowe.**

W razie problemów proszę pisać do mnie na wyżej podanego e-maila.